

Arkæologien i en verden i forandring

Program

10:00 Velkomst

10:10-11:00 Lars-Henrik Schmidt, DPU: **Samtiden er en fremtids fortid**

11:00-11:30 Anne Nørgård Jørgensen, Kulturstyrelsen: **Hvorfor har vi brug for arkæologien i en verden i forandring og hvor lægger vi bedst fokus?**

11:30-12:00 Diskussion

Frokost

Oplæg fra arbejdsmarken:

13:00 -13:15 Bo Jensen, ph.d.: Revolutionen, der blev væk: alt det, vi burde have lært af den postmoderne udfordring i 1990erne

13:15-13:30 Kent Laursen, cand.mag: Dan Brown og Thor Heyerdahl i Odins labyrint

13:30-13:45 Andreas Bonde Hansen, ph.d. studerende, Museum Vestsjælland: Narrativer i det 21. århundredes arkæologi

13:45-14:00 Søren Skriver Tillisch, mag.art: Jeg ser mig - se os!

14:00-14:15 Spørgsmål

Kaffepause

14:45 -15:00 Katrine Andreasen Johnsen, Københavns Museum: Åben Arkæologisk Udgravning – eksperiment på Trianglen i København

15:00-15:15 Pauline Asingh, Moesgaard Museum: Mennesket i centrum på Moesgård Museum

15:15-15:30 Anette Kjærulf Andersen, cand.mag: Muligheder for relevans

15:30 – 15:45 Spørgsmål

15:45-16:30 Afsluttende diskussion

Abstracts til 'Arkæologien i en verden i forandring', torsdag d. 28. februar 2013, Århus Universitet

Lars-Henrik Schmidt, Prof. dr. phil., Danmarks Pædagogiske Universitet

Samtiden er en fremtids fortid.

Det er næppe alene postmodernismens destabilisering af dannelsesfortællingens kronologi og kontinuitet eller oplevelsesøkonomiens krav om sensationer og kuratorfilosofi, der har gjort arkæologien prekær i disse tider. Det er erindringen som identitetsdannelse, der står på spil. Arkæologien har haft lettere adgang til bevillinger end resten af humaniora, fordi man altid kunne præsentere en ny genstand, der fortjente at bevares i en ny form for eftertiden. På den ene side sætter vi pris på fortiden som aldrig før, men på den anden side svigter den os, fordi der er alt for mange mulige klenodier, og historien er belastende i bogstaveligste forstand. Vi frygter ikke længere at tabe fortiden, for den er aldrig ophørt. Udfordringen ligger derfor i selve fortællingen om herkomst og genealogi – ikke alene i dens dokumentationsform. Hvilken fortid er berettiget? Er gammelt godt? Er det betydningsfuldt, at allerede de gamle grækere sagde.... Tesen er, at vores erindring har ændret karakter og at nye teknologier finder andre dokumenter; og det hele begyndte i amatørarkæologen Sigmund Freuds arbejdsværelse.

Anne Nørgaard, Kulturstyrelsen

Hvorfor har vi brug for arkæologien i en verden i forandring og hvor lægger vi bedst fokus?

Dansk arkæologi har en lang og varieret forskningshistorie, og en særlig folkelig bevågenhed, der har dybe rødder i 1800-tallets folkeoplysning. Både på det videnskabelige og det folkelige område adskiller dansk arkæologi sig i nogen grad fra arkæologien de lande vi sammenligner os med. Begreber som sten-, bronze og jernalder er en dansk opfindelse benyttet fra tidligt i 1800-tallet, længe før man i nutidens førende arkæologiske nation "Tyskland" overhovedet accepterede denne opdeling. Ethvert barn i verden genkender en Viking – ganske som de forstår, hvad en Inka og Indianer er. Men hvad er der sket med den arkæologiske videnskab i Danmark, og er der en ubalance mellem videnskab og folkelighed?

Der er mere end nogensinde behov for at sætte nutiden i relief og for at forklare og fortolke fortiden. Det er arkæologien og museernes fremmeste opgaver at bevare kulturarven, at dokumentere det der ikke er muligt at bevare, og at analysere, forstå, fortolke og formidle den viden, der ligger i den fysiske kulturarv.

Ville man stille sig selv de samme spørgsmål indenfor lægevidenskab, som man stiller den arkæologiske videnskab i dagens oplæg. Nej aldrig. Men hvad er grunden til, at arkæologien ser sig selv som en lidt poppet overflødighed, der kan undværes? Er der behov for styrkelse af arkæologiens videnskabelige selvrespekt og selvforståelse. Arkæologien fungerer ikke kun som videnskab eller folkelig formidler. Arkæologi er også en myndighedsopgave. De arkæologiske undersøgelser er i vid udstrækning finansieret af den, der forvolder skade på fortidsmindet. Det der adskiller nutidens rammer for arkæologien fra tidligere tiders er, at der bliver stillet de samme krav til de arkæologiske institutioner, som til alle andre myndighedsudøvere. Museerne skal kunne argumentere for deres arbejde, og skal være klart bevidst om både udgravningsstrategi, prioritering og udbytte. Den tid er forbi [om den nogensinde har eksisteret], hvor man populært sagt kunne nøjes med at fremvise et interessant fund og fortælle en god historie medens betragteren så interesseret til. Kravene skærpes hele tiden til undersøgelser, dokumentation, analyse og tolkning. Er det et fokus vi skal frygte, eller er netop kravet med til at udvikle og professionalisere arkæologien?

Bo Jensen, ph.d.

Revolutionen, der blev væk: alt det, vi burde have lært af den postmoderne udfordring i 1990erne

Arkæologiens legitimitet er i krise, men det skyldes hverken postmodernitet eller globalisering. Postmodernismen havde et stort potentiale for at forandre hele vores forståelse af verden, men den er blevet afvæbnet og isoleret i akademiske ghettoer, hvor den hverken gør skade eller gavn. Globaliseringen er nok et økonomisk faktum, men den demokratiske globalisering er udeblevet. Krisen har helt andre årsager.

Den vigtigste af disse er den nye overfladiskhed. Den trives på nettet og i de nye medier, men ikke kun der. I den nye overfladiskhed er uenigheder vigtigere end analyse og forståelse, og stærke synspunkter vigtigere end lødige argumenter. Modsat postmodernisterne, som søgte at forstå alle perspektiver, har de nye overfladiske opgivet at forstå noget som helst. I stedet respekterer de hvilken som helst magtelites frihed til at mene hvad som helst. Der er en løsning. Løsningen er at skrive arkæologi anderledes. Det kræver, at vi skriver og taler meget mere om processen, og derfor mindre om resultaterne.

Kent Laursen, cand.mag

Dan Brown og Thor Heyerdahl i Odins labyrint

Videnskabsthrellere, konspirationsteorier og sensationistisk pseudovidenskab sælger mange gange bedre end tørre mainstream fagbøger. Sidste års bestseller i krimigenren op til juletid – Odins labyrint, af cand. mag. i nordisk sprog og litteratur Mads Peder Nordbo – præsenterer en kontroversiel teori om en indvandring til Norden i romersk jernalder af et kulturbringende herrefolk fra Kaukasus. Disse folk kaldte sig aser og deres konge kaldtes Odin. De medbragte runealfabetet, blev ophøjede til guder og gav ophav til den nordiske asatro. Men dette er ikke alt. Faktisk er denne Odin også ophavet til Kristendommens Jesus – en viden som den Katolske Kirke ingen midler skyr for at undertrykke. Denne historie er ifølge forfatteren ikke fiktion – måske bortset fra den Katolske Kirkes indblanding – men det resultat han er kommet frem til i sit speciale. Romanen er endda forsynet med et appendiks i faglitterær stil.

Folk har i dag mulighed for valget mellem flere versioner af fortiden alt efter livsstil og underholdningsværdi – det være sig stenalderkost, pyramidebyggende rumvæsner eller Da Vinci Mysteriet. Kritiske fagfolk opfattes i denne situation let som pedanter eller meningstyranner. Men hvis vi ikke påpeger faktuelle fejl og ønsketænkning, og blot leverer underholdning og understøtter populære misforståelser, hvad er så vores fags berettigelse?

Andreas Bonde Hansen, ph.d. studerende, Museum Vestsjælland

Narrativer i det 21. århundredes arkæologi

Danske arkæologer har sjældent benægtet at de er med til at konstruere fortællinger – eller narrativer om man vil. Man har dog heller ikke aktivt udnyttet fænomenet. En del af fremtidens arkæologi bliver, at tænke de arkæologiske projekter 'til ende'. Dette indebærer ikke blot at kunne se en tråd fra analyse til formidling, men også at kunne reflektere over de fortællinger man formidler sit materiale igennem. Disse narrativer er komplekse genealogiske størrelser, der forbinder kulturhistorie med idéhistorie. I dette oplæg vil jeg præsentere, hvordan vor tids arkæologiske narrativer rummer store muligheder, videnskabeligt såvel som økonomisk, og hvorfor det kan blive arkæologiens (som vi kender faget i dag) endeligt, hvis ikke arkæologerne giver narrativ-analyser mere opmærksomhed.

Søren Skriver Tillisch, mag.art

Jeg ser mig - se os!

Oplægsholderen er mag.art. i forhistorisk arkæologi, BA i klassisk arkæologi, med mange års erfaring fra arkæologisk feltarbejde fra Gilleleje til Pompeii og har også arbejdet meget med formidling af faget. Oplægsholderen arbejder i dag som lærer på en friskole, men følger stadig med i faget og skriver artikler til både danske og internationale tidsskrifter.

På min arbejdsplads, en friskole, arbejder vi ud fra en grundlæggende idé: "Vi er refleksion".

Al videnskab og undervisning er refleksion. Indenfor arkæologien er der en række idiosynkrasier, som ikke er reflekterende. F.eks. idéen om at arkæologien skulle kunne korrigere historievitenskaben (eller omvendt!), som jeg en gang kom ud for i en Groupcare-diskussion. Jeg ser fagene, forhistorisk såvel som klassisk arkæologi, levere noget formidling, der virker i øjeblikket, men som på længere sigt kan undergrave deres position som kulturbærende fag, da

der er så meget fokus på den effektive formidling at fagligheden går fløjten. Det eksempel jeg vil præsentere ganske kort med oplæg til debat er den såkaldte "romanisering" af Danmarks jernalder.

Katrine Andreasen Johnsen, Københavns Museum

Åben Arkæologisk Udgravning – eksperiment på Trianglen i København

Henover tre uger i maj 2012, åbnede Københavns Museum en af metroudgravningerne op for byens borgere. Vi ville give mulighed for at alle kunne være med og få fingrene i jorden på et af de travle hjørner i byen, hvor mange færdes til hverdag. Målet var at øge interessen for arkæologiske udgravninger i byen og for byens historie.

Pauline Asingh, Moesgaard Museum

Mennesket i centrum på Moesgård Museum

Moesgård Museum går i tværfaglige innovative, kreative udviklingsprocesser i udfordringen af det traditionelle kulturhistoriske udstillingskoncept. Moesgårds nye 15.000 m² store museumsbygning åbner for publikum i efteråret 2014. Vilklårene er optimale for et internationalt museum med et bredere indhold i udstillingerne og en ny tilgang til formidlingen.

De kommende udstillinger på Moesgård vil sætte fokus på mennesket bag de udstillede genstande og den gode historie, inddrage nye virkemidler i formidlingen, skabe rammerne for en god social oplevelse og give plads til både viden, indlevelse, udfoldelse, eftertænkksomhed og refleksion. Udstillingerne vil blive planlagt som en mere eller mindre i scenesat oplevelse, og det er målet at give den besøgende et oplevelsesrigt og sansemættet besøg. For at sikre tre generationer en god fælles oplevelse, integreres formidlingen til alle aldre i samtlige udstillingsafsnit.

Anette Kjærulf Andersen, cand.mag

Muligheder for relevans

Hvordan er arkæologien relevant for det nutidige samfund? Dét er en vigtig diskussion, men også en diskussion der ofte ender ud i argumenter som: Vi skal bevare vores fælles kulturarv så fremtidige generationer kan få gavn af den eller; Det er vigtigt at kende sin fortid for at kunne agere og navigere i nutid og fremtid.

Jeg vil ikke betvivle sandheden af disse udsagn, mit problem med dem er, at de er for ukonkrete. Derfor valgte jeg i mit speciale at undersøge, om det er muligt at føre argumentationen for fagets berettigelse hen på mere konkret grund. Hvis hele denne diskussion skal lede os nogen vegne, er det afgørende, at vi ikke alene er bevidste om hvad arkæologien har betydet i f.eks. opbygningen af den nationale fortælling. Vi bliver også nødsaget til at beskæftige os med, hvordan samfundet i dag betragter arkæologien og den arkæologiske kulturarv. Min diskussion tager udgangspunkt i en kritisk diskursanalyse udført på avisartikler fra fem danske dagblade. Ud fra dette billede af samfundets opfattelse af arkæologien anno 2011 har jeg indkredset otte områder, hvori der eksisterer muligheder for relevans.